

74 . Vlădeni | Județ: Ialomița | Punct: Popina Blagodeasca | Anul: 2012

Anul: 2012

Cod RAN: 94802.01

Perioade: Preistorie, Protoistorie, Evul Mediu

Epoci: Hallstatt, La Tène, Epoca medievală timpurie, Evul Mediu

Tipuri sit: descoperire izolată

Categorii sit: Domestic

Autori: Emilia Corbu

Instituții: Muzeul Județean Ialomița

Raport

Săpăturile arheologice de la Vlădeni-Popina Blagodeasca (jud. Ialomița) - cod sit - 94802.01 - au fost efectuate pe baza autorizației de săpătură nr. 63/2012, în perioada 6 august - 29 septembrie 2012 și coordonate de dr. Emilia Corbu, responsabil științific de șantier. S-a lucrat cu 16 lucrători zilieri pe baza fondurilor aprobate de Muzeul Județean Ialomița și de Ministerul Culturii. S-a cercetat o suprafață de 159 mp până la - 1m și până la - 2 m pe suprafața SH c.16-c.20

Obiectivul principal al campaniei a fost investigarea unui fossatum unic până în prezent în așezările medieval-timpurii de la nordul Dunării. În acest scop au fost trasate următoarele secțiuni și casete:

SG c.11-c.15 (10 x 1,5 m) pentru investigarea zonei aflate în fața șanțului de apărare.

SH (40 x 2 m) pentru investigarea zonei aflate în spatele șanțului, deci a zonei apărate de șanț, precum și a orientării și formei întregului complex (fig.1).

Cas. A 46, A47, A48, A49 (4 x 4 m fiecare) pentru cercetarea integrală a unor complexe aflate în spatele șanțului.

De asemenea am continuat cercetarea în casetetele A 42 și A 43 deschise în campania precedentă și în care ne-am adâncit cu scopul de a verifica orientarea șanțului.

Au fost cercetate integral următoarele complexe:

- locuință adâncită medieval-timpurie (SH c.1-c.3-Cas. A 48), devenită în planul așezării Bordeiul nr. 11
- locuință adâncită medieval-timpurie (SH c.6-c.8-Cas. A 46) devenită în planul așezării Bordeiul nr. 12.
- cuptor menajer medieval-timpuriu (SH 1-2, Cas. A 48) devenit în planul așezării Cuptorul menajer nr.

9

- cuptor menajer medieval-timpuriu (SH. 13, Cas. A 49) devenit în planul așezării Cuptorul menajer nr.10.

- groapă medieval-timpurie cu funcționalitate neprecizată (Cas. A 46, carou 2-3)

- Fossatum-ul a fost cercetat integral pe SH c.13-15 și de-a lungul profilului nordic pe SH c.16-20.

Au fost doar intersectate și cercetate parțial următoarele complexe aflate în fața fossatum-ului:

- locuință getică adâncită (SG c.11-12)

- Complex nedeterminat (SG c.13-15)

Documentația constă în: carnet de șantier completat zilnic, circa 500 de fotografii digitale, un număr de 33 de desene pe hârtie milimetrică reprezentând planuri și profile, etape de lucru și desene finale, 256 de pungi de material ceramic selectate pe carouri și secțiuni, cu un volum de circa 3000 fragmente ceramice. În

prezent materialul documentar se află în lucru.

Fossatum (SH. C.15-C.19)

Deși a fost obiectivul principal al campaniei, fiind până în prezent unic în așezările medieval-timpurii de la nordul Dunării, complexul a fost cercetat doar spre finalul perioadei de săpături și aceasta datorită faptului că situl arheologic se află încă în exploatare agricolă. Așa că am așteptat recoltarea sorgului petrecută la începutul lunii octombrie.

Detalii stratigrafice. Au fost trasate două secțiuni paralele SG (în 2011, 2012) și SH (2012) aflate la 15 m distanța una de alta, în partea vestică a așezării, orientate E-V.

Prima constatare importantă a fost că șanțul este arcuit ca un semicerc spre vest. Așa se face că apare pe traseul SG în carourile C.5-C.10 și pe SH în carourile C 15-C19. Arcuirea se surprinde exact pe profilul sudic al Cas. A 42- Cas. A43 deschise între cele două secțiuni. Orientarea șanțului este NE-SE.

Pe traseul SH, șanțul coboară în pantă de la -1,20 (c.15) la -1,75 (c.16-c.19) urcând iarăși la -1,20 (c.20). Lățimea totală a șanțului era de 11,70 m, iar lățimea la adâncimea maximă era de 7 m. La fel ca și pe traseul SG, a fost găsită la marginea interioară a șanțului o groapă de par cu diametrul de 0,40 m ceea ce ne indică o palisadă simplă de stâlpi groși din lemn ce delimita complexul de o parte și alta.

Spre deosebire de SG unde adâncimea este doar de 1 m, pe SH adâncimea maximă este de 1,75 m, ceea ce ne sugerează fie că săparea șanțului a fost la un moment dat abandonată, fie spre final șanțul era mai puțin adânc.

S-a constatat că acest fossatum este unul și același complex cu șanțul de apărare cercetat în anii anteriori pe SE/ 2006 și SF/2007 unde avea adâncimea de 2 m și aceeași formă rotunjită. Că este același șanț o dovedește și descrierea sedimentului din interiorul lui, brun-negricios, afânat, untos. Deosebirea este că pe SG și SH se află în imediata vecinătate a unei zone de locuire și din acest motiv are un inventar divers provenit de la resturile menajere ale unei faze de locuire ulterioare șanțului. Acest aspect se citește și stratigrafic. Astfel că pe SE și SF se conturează la -0,30 m în timp ce pe SH apare la -0,40 sub o fază de locuire medieval-timpurie.

Inventarul șanțului pe SH este destul de bogat și constă din 594 fragmente ceramice din pastă nisipoasă, pastă cenușie, ceramică lucrată cu mâna și importuri. Acestea se adaugă câteva piese din os și metal (aflate în lucru) oase fragmentare de animal, pietre, paiață, zgură, pietre.

Ceramica nisipoasă este reprezentată de 358 (60%) fragmente neîntregibile provenite de la mai multe vase lucrate din pastă diferită. Cele mai multe au apărut între 0,30-0,70 m și sunt lucrate din pastă omogenă cu nisip de granulație medie, ardere reducătoare relativ uniformă. Unele au angobă cărămizie. Decorul este divers: registre de valuri alternate cu striuri; mănunchiuri de striuri oblice pe orizontale; valuri formând ochiuri între ele, registre de striuri alternate cu valuri. Altele sunt lucrate din pastă cu nisip și micropundiș cu angobă cărămizie și decor striat. În fine, o mică parte sunt din pastă de foarte bună calitate, omogenă cu nisip abia vizibil și ardere reducătoare cu decoruri bazate pe striuri orizontale. Se constată și prezența pastei cu nisip și scoică. Un număr infim au pastă caolinoidă.

Cele 86 (14%) de fragmente de ceramică cenușie sunt din pastă de foarte bună calitate cu concrețiuni de calcar, omogenă, ardere bună reducătoare cu nuanțe cromatice de la cenușiu cimentos la cenușiu-închis. Sunt decorate cu linii lustruite vertical și în rețea. Unele sunt arse oxidant.

Un număr de 105 (18%) fragmente ceramice sunt din pastă roșie, de bună calitate, cu sau fără concrețiuni de calcar, ocre sau mică, provenite de la vase de import diferite: amfore, oale sau vase mici. Majoritatea sunt de proveniență antică sau medieval-timpurie. Doar 6 sunt medieval-târzii.

În fine, au apărut și 45 fragmente lucrate cu mâna (8%). Ne interesează cele apărute la adâncime mare de -0,85 m, din pastă cu nisip și cioburi pisate de factură medieval-timpurie.

Inventarul ceramic destul de sărac prezentat mai sus coroborat cu stratigrafia șanțului (aglomerarea lor până la -0,70) indică de fapt perioada în care șanțul era dezafectat și folosea probabil ca groapă menajeră și indică o datare în a doua jumătate a sec.IX-începutul sec. X. Astfel perioada de utilizare a șanțului coboară

cu cel puțin o generație, adică în a doua jumătate a secolului VIII - începutul sec. IX.

Complexe aflate în spatele șanțului de apărare

Bordeiul nr. 11 (SH c.1-c.3-Cas. A 48)

Dimensiuni și orientare.

Are plan patrulater de 4,50 x 4 m, orientat NE-SV, cu podeaua de -1,38 m. Intrarea se afla pe latura de SE și cobora în trepte la -0,79, -1,15, -1,29. Pe podea se aflau patru gropi de par, provenite probabil atât de la bordei cât și de la cuptorul menajer care l-a suprapus. Avea un cuptor cotlonit în colțul estic, oval, de 1,50 x 1,20 m și cu vatra la -1,13 m. Patul de ardere al vetrei, gros de 8 cm, rezultase în urma folosirii îndelungate atât în cadrul bordeiului cât și a cuptorului menajer ulterior.

Detalii stratigrafice

S-a delimitat la -0,43 cm de la nivelul actual al solului ca o serie de lentile de pământ galben amestecat cu brun, paiantă și material arheologic. În centru sedimentul era brun-cenușiu amestecat cu arsură și paiantă. Situația stratigrafică inedită constă în aceea că această locuință a fost suprapusă de cuptorul menajer nr. 9 care i-a folosit parțial groapa și cuptorul. Bordeiul se afla acoperit cu un strat gros de pământ galben de 0,30-0,40 m surprins pe aproape toată suprafața între -0,90-1,20 m. În SH c.3, mantaua de pământ galben începe de la -0,70 m. Cam de pe la -1,13 m se afla sedimentul propriu-zis al locuinței care era brun-marونیu, afânat cu pelicule negricioase. Este a doua locuință de pe Popina-Blagodeasca care a fost acoperită cu pământ galben, ceea ce ne sugerează o reamenajare a ariei de locuire, o fază de locuire nouă survenită la scurt timp după dezafectarea fazei anterioare

Datorită situației stratigrafice, inventarul bordeiului a fost sărac. Am luat în studiu doar 112 fragmente apărute pe fundul bordeiului între -1 m-1,40 m. Acestea aparțin următoarelor categorii ceramice: nisipoasă, cenușie, importuri și ceramica lucrată cu mâna. Ceramica nisipoasă, doar 69 fragmente (62%) se evidențiază prin pastă de foarte bună calitate cu nisip fin, bine omogenizată, ardere reducătoare până la negru și decorată cu striuri orizontale de diferite grosimi de la cele fine până la caneluri late. Secundar se află pasta cu nisip de granulație medie, dar bine omogenizată și deasemenea cu ardere reducătoare bună, deși se constată și fragmente exfoliate. Ne atrage atenția un fragment de tăviță din pastă cu nisip de granulație medie, lucrat la roata de mână, cu ardere pătată, vas ce se încrăie în orizonturile timpurii ale culturii Dridu.

Din categoria ceramicii cenușii s-au găsit doar 5 fragmente (4%) din pastă fină, ardere reducătoare bună, decorate cu linii lustruite vertical. În fine, fragmentele ceramice de import lucrate din pastă roșie, de bună calitate provin însă de la vase diferite, amfore, oale etc. și reprezintă 19% (21 fragmente). Având în vedere însă dimensiunile complexului, răspândirea lor, faptul că unele atipice pot fi antice, nu pot contribui la datarea complexului. Același lucru se poate spune și despre cele 17 fragmente lucrate cu mâna (15%) deși unele sunt de factură medieval-timpurie.

Pe baza inventarului și a stratigrafiei propunem o datare de sec.VIII-IX p.Chr.

Bordeiul nr. 12 (SH c.6-c.8-Cas. A 46)

Dimensiuni și orientare

Plan pătrat de 4 x 4 m, orientat NE-SV. Podeaua se afla la -0,95 m. Cuptorul era cotlonit parțial în colțul vestic și se prelungea cu o vatră lutuită în față spre interiorul locuinței. Vatra era rotundă cu diametrul de 1 m. Toată latura de NV a cuptorului era arsă, arsură ce se întindea și pe podea, ceea ce ne sugerează distrugerea acestei locuințe prin incendiu.

Detalii stratigrafice.

S-a delimitat la -0,30-0,35 m ca un sediment brun-marونیu, afânat, cu lentile de pământ galben, cărămidă, chirpic, arsură, material arheologic divers. O groapă de doar -0,60 m aflată pe colțul nordic ne sugerează consolidarea pereților locuinței cu tălpi de lemn.

Inventarul constă din ceramică, fragmente de oase de animale, mici piese de uz casnic de os sau piatră. Au fost găsite 632 de fragmente din mai multe categorii ceramice: din pastă nisipoasă, cenușie, lucrată cu

mâna și de import. O parte din acest material poate să aparțină gropii dintr-o fază ulterioară, care l-a intersectat, dar departajarea este dificil de făcut, de vreme ce groapa a fost săpată în chiar umplutura bordeiului. Prin analogie, celelalte gropi de bucate sau cu funcționalitate neprecizată erau aproape lipsite de inventar.

Din ceramică nisipoasă se aflau 380 (60%) de fragmente ceramice din pastă de mai multe tipuri: a) din pastă cu nisip fin, abia vizibil, foarte omogenă, arsă reducător și decorată cu striuri de diferite grosimi; b) pastă cu nisip de granulație mică și medie, arsă reducător, decorate cu striuri în diverse combinații, mănunchiuri de striuri oblice pe orizontale, și mănunchiuri de striuri încrucișându-se între ele, valuri alternate cu striuri; c) pastă cu microprundișuri din care unul are decor "cu unghia,, pe gât; d) pastă cu scoică; e) pastă caolinoidă; f) cu nisip și cioburi pisate. Variantele c,d,e sunt mai rare. Cele de la nivelul de -0,70 au depuneri calcaroase, ce sugerează un bordei incendiat.

Cele circa 57 exemplare (11%) din pastă fină cu rare concrețiuni de calcar, arsă reducător cu nuanțe de cenușiu cimentos sau aproape negru erau decorate cu linii lustruite vertical, în rețea sau în mănunchiuri oblice. Unele sunt arse oxidant de culoare cărămidie. Provin de la vase diferite, identificate fiind oala cu toarte în bandă lată și ulciorul.

Ceramica lucrată cu mâna, circa 38 fragmente (6%) este foarte puțină în ansamblul complexului dar provine din apropierea podelei.

Se adaugă o serie de fragmente de import din care cele mai importante sunt din pastă roșie (105 ex. adică 17%) provenite de la vase diferite, în special amfore. Acestea apar mai ales în straturile superioare.

Trebuie să adăugăm prezența unor fragmente ceramice din pastă cenușie lucrate la roata rapidă provenite de la un vas cu fundul plat. Tot din alte epoci istorice sunt și 17 fragmente din pastă micacee și 13 smălțuite.

Considerăm pe baza inventarului și a stratigrafiei că bordeiele nr. 11 și 12 au fost contemporane, datându-se în a doua jum. a sec. VIII - înc. sec. IX.

Cuptorul menajer nr. 9 (SH, C.1-2)

Așa cum arătam la stratigrafia bordeiului nr. 11, acest complex a folosit cuptorul bordeiului și parțial groapa acestuia. Se delimita la -0,30 -0,40 m de la nivelul actual ca un sediment gri-cenușos, foarte afânat, cu pigmenți de pământ galben, cenușă și arsură. Groapa de acces avea dimensiuni de 2,50 x 2,50 m cu adâncimea de -0,82 m, orientat NE-SV cu cuptorul la est.

Majoritatea cuptoarelor menajere de la Vlădeni-Popina Blagodeasca au intersectat și folosit parțial bordeiele din faza anterioară.

Inventarul analizat provine din stratul arabil până la adâncimea de -0,80 m. Au fost găsite 232 fragmente ceramice aparținând următoarelor specii: nisipoasă, cenușie, lucrată cu mâna și importuri.

Cele 111 fragmente (48%) din pastă nisipoasă înregistrează în funcție de compoziția pastei mai multe variante. Cele mai multe sunt din pastă cu nisip de granulație medie, bine omogenizată, ardere bună, reducătoare și decorate cu striuri în diverse combinații: valuri alternate cu striuri, mănunchiuri de striuri oblice pe orizontale dar și pe verticale, valuri formând ochiuri între ele, striuri oblice pe umăr și corp striat. La unele exemplare pasta devine rugoasă cu microprundișuri. Pe locul secund se află pasta cu nisip fin, bine omogenizată, ardere reducătoare până la negru, decorată în special cu striuri orizontale. Sporadic apare pasta caolinoidă.

Din categoria cenușie s-au găsit 37 fragmente (16%) din pastă cu rare concrețiuni de calcar, cimentoasă, de bună calitate, decorată cu linii lustruite vertical, în rețea și o canelură orizontală. Unele fragmente cu decor în rețea sunt arse oxidant.

Ceramica lucrată cu mâna are un procent ridicat (33 ex. adică 14%) dar provine din toate straturile complexului, de la vase diferite din pastă diferită, semifină sau rugoasă, arsă oxidant dar și reducător, din care unele sunt de factură antică.

Fragmentele de import au un procent semnificativ (49 ex. adică 21%) și provin de la vase diferite din

pastă roșie, de la amfore în toate straturile complexului.

Cuptorul menajer nr. 10 (SH. C.13- Cas. A 49)

S-a conturat la -0,30 m ca un sediment brun-negricios, foarte afânat, pe alocuri grăunțos cu lentile de cenușă. Este compus dintr-o groapă de acces (oarecum trapezoidală cu colțuri rotunjite, de 2,50 x 2 m și adâncimea de -1,29 m) și o vatră. Intregul complex avea dimensiunile de 4 x 2,50 m. Intrarea se afla pe latura de NV așa cum ne sugerează o treaptă aflată la -0,92 m. Vatra cotlonită în colțul nordic la avea adâncimea de -1,21 m, era rotundă cu diametrul de 1,50 m. (fig.9). Patul de ardere al vetrei avea grosimea de 9 cm și sugerează o utilizare îndelungată.

În sud-estul gropii de acces se aflau patru gropi de pari, adânci de -1,43 care par să nu aibă legătură cu complexul. Posibil să provină de la o palisadă dintr-o altă fază de locuire.

Inventarul acestui bordei constă din 302 fragmente ceramice din categorii diferite de pastă: nisipoasă, cenușie, lucrată cu mâna și importuri. Ceramica nisipoasă este majoritară (181 fragmente, adică 60%) și se constată prezența mai multor categorii de pastă: cu nisip de granulație medie, angobă cărămidie și decor divers; a pastei cu nisip fin, foarte bine omogenizată și cu ardere reducătoare. Sporadic apar: pasta cu microprundișuri, pasta caolinoidă și pasta cu nisip și scoică, pasta cu nisip și cioburi pisate. Alte decoruri, în afară de cele pe baza striurilor orizontale de grosimi diferite, sunt: valuri formând ochiuri între ele, registre de valuri și striuri, valuri formând ochiuri între ele, linii scurte oblice pe gât, striuri oblice.

Ceramica cenușie (64 ex. adică 21%). Fragmentele provin de la mai multe vase, printre care și o oală cu buza scurtă și toartă lată prinsă de buză cu decor lustruit vertical. În general pasta este cimentoasă de bună calitate.

Un procent semnificativ de 12% (37 fragmente) este din pastă roșie de la vase de import, în special amfore dar și oale sau vase de mic volum. Fragmentele erau împrăștiate în toată umplutura, atipice și posibil antice.

Nu lipsesc nici fragmentele ceramice lucrate cu mâna (17 ex. adică 6%) din care multe mici și atipice.

Pe baza inventarului și în special a ceramicii nisipoase acest cuptor se datează la fel ca și cuptorul nr. 9, cu care a fost contemporan, în a doua jumătate a secolului al IX-lea.

Groapă cu funcționalitate neprecizată (Cas. A46, c.2-3)

Din acest complex s-a păstrat doar partea inferioară cu diametrul de 1,50 x 1,20 și care cobora în pantă de la -1,27 la -1,43 m. Stratigrafic a fost evidențiată de un sediment negricios, afânat, grăunțos care descria o formă neregulată aproape de centrul casetei A46. Săpată în umplutura bordeiului și fără pereți amenajați, aceasta s-a colmatat pe o bună parte din suprafața bordeiului nr.12.

Complexele aflate în fața șanțului de apărare

Pentru a investiga această zonă, în acest an am prelungit secțiunea SG cu încă 10 m și am constatat că stratigrafic avem altă situație:

- stratul medieval timpuriu este foarte subțire deși materiale arheologice medieval-timpurii apar atât în stratul arabil cât și în strat până la aproape -0,30 m. Sub stratul medieval-timpuriu se află un strat antic caracterizat de un sediment gri-cenușiu, foarte afânat, cenușos. În acest strat am intersectat două complexe pe care le-am cercetat parțial. Este vorba de o locuință care apare pe SG c.11-c.12, caracterizată de multă cenușă și arsură și care se adâncește până la -1,40 m. Acest complex a fost distrus parțial de șanțul de apărare și de amenajările pendinte acestuia.

- în SG c.14-15 apare un alt complex nedeterminat încă, adâncit până la 1 m, posibil o altă locuință.

Încadrarea cronologică și culturală a acestor complexe va fi efectuată după cercetarea integrală a acestora.

Campania din anul 2012 ne-a prilejuit importante precizări stratigrafice cu privire la evoluția așezării. Complexele apărute pe traseul SH constituie un veritabil „sandwich stratigrafic”, care confirmă existența mai multor faze de locuire, din care evidente în situația de față sunt doar trei. Situație similară a mai apărut cu

ani în urmă pe traseul Cas. B7-B10, unde au fost surprinse patru faze de locuire

Fossatum-ul este de fapt un șanț de apărare, descoperire unică până în prezent în așezările de la nordul Dunării. Face parte din cea mai veche fază de locuire. Nu excludem posibilitatea ca așezarea medieval-timpurie în faza finală să se fi extins și pe grindul vestic, adică dincolo de limitele trasate inițial de șanț.

Locuințele și cuptoarele menajere medieval-timpurii cercetate în spatele șanțului se adaugă celor din anii anteriori și configurează o așezare de mari dimensiuni organizată sistematic. Cele patru complexe se află pe aceeași axă E-V, la distanță egală între ele.

Informații suplimentare online

[Raportul 4989 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
